

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

Sendt som e-post til: postmottak@fad.dep.no

Deres ref: 13/142

Oslo 19. april 2013

NOU 2013:2 – HINDRE FOR DIGITAL VERDISKAPING

Vi viser til departementets høringsbrev av 17. januar 2013 vedrørende NOU 2013:2 – Hindre for digital verdiskaping.

Siden Norwaco er en organisasjon som forvalter opphavsrett og nærstående rettigheter, vil våre kommentarer hovedsakelig være knyttet til den del av utredningen som er relatert til opphavsrett.

Vi vet at Kulturdepartementet for tiden jobber med en mer helhetlig revisjon av åndsverkloven. I den grad et forslag til ny eller endret åndsverklov vil ta opp i seg noen av de innspillene som kommer frem i foreliggende utredning, går vi ut fra at vi vil få anledning til å kommentere disse grundigere når et konkret lovforslag blir sendt på høring. Det er imidlertid noen påstander og uttalelser fra Digitutvalget som etter vår oppfatning ikke kan stå uimotsagt og som vi derfor ønsker å kommentere allerede nå.

Lovfestet rett til privatbrukskopiering

Norwaco finner det besynderlig at utvalget tilsynelatende har som en av sine fanesaker å få innført en lovbestemt rett til privatkopiering. Det er bekymringsverdig dersom utvalget ikke kjenner til bestemmelsen i åndsverklovens § 12 som gir rett til å fremstille enkelte eksemplarer til privat bruk. Denne retten til å kopiere til privat bruk har alltid vært et grunnleggende prinsipp i opphavsretten.

Ved revisjonen av åndsverkloven i 2005, ble det lovfestet at rettighetshaverne skulle kompenseres for slik privatbrukskopiering, da dette var et krav etter det såkalte Opphavsrettsdirektivet (Rådsdirektiv 2001/29/EC av 22. mai 2001). I Norge er dette kravet gjennomført ved at det bevilges en årlig kompensasjon til rettighetshaverne over statsbudsjettet. Norwaco har siden 2005 hatt ansvar for fordelingen av den individuelle andelen av kompensasjonen, og har totalt utbetalt mer enn 250 millioner kroner til rettighetshavere for lovlig privatkopiering av lydopptak og film i årene 2005-2011. I tillegg til den individuelle ordningen bevilges det også en kollektiv andel til Fond for lyd og bilde. Formålet her er det samme; kompensere for lovlig privatkopiering og gi støtte til ny produksjon.

Uklare rettighetsforhold årsaken til at NRK ikke har lagt ut arkivmaterialet sitt på nett

En annen påstand fra Digitutvalget som Norwaco ønsker å imøtegå, er påstanden om at «uklare rettigheter» fører til at NRK ikke kan tilgjengeliggjøre alt innhold fra eget arkiv (s. 67). Dette er i beste fall misvisende, om ikke direkte feil. I 2005 ble det innført en egen avtalelisenshjemmel som åpner for at NRK på en enkel måte kan klarere rettighetene til å tilgjengeliggjøre sitt arkivmateriale på nett. NRK og Norwaco sluttfører i disse dager forhandlingene om en slik arkivavtale. Norwaco representerer samtlige rettighetshavergrupper (opphavsmenn, utøvende kunstnere og produsenter) som det er aktuelt for NRK å klarere rettigheter med. Når avtalen mellom NRK og Norwaco er på plass, har således NRK fått alle rettigheter i én enkelt avtale, dekket opp av avtalelisens i åndsverklovens § 32. Det er for øvrig Norwacos inntrykk at det uansett ikke har vært aktuelt fra NRKs side å tilgjengeliggjøre arkivmaterialet på et tidligere tidspunkt, bl.a. fordi arbeidet med den nye nettspilleren tok lenger tid enn opprinnelig tenkt. Det er under enhver omstendighet ikke riktig å si at det er «uklare rettigheter» som er bakgrunnen for at ikke hele NRKs arkiv er lagt ut på nett allerede.

Reform av klareringsordningene

Utvalget mener (s. 65) at det er problematisk å klarere rettigheter på en hensiktsmessig måte. Dette begrunnes bl.a. med at man må kontakte flere organisasjoner for å få klarert innhold av ulike kategorier, samt at det ikke finnes overnasjonale forvaltningsorganisasjoner.

Det hevdes at mangelen på slike forenklete løsninger «innebærer en fare for at man ikke benytter seg av mulighetene for lovlig klarering» (her kan det være grunn til å minne om at klarering av enerettigheter strengt tatt ikke er en mulighet, men et lovfestet krav).

Utvalget ønsker seg en «online, samlet og automatisk klareringsordning» for digitalt innhold. Norwaco oppfatter dette som et ønske om en slags internasjonal tvangslisens for digitale tjenestetilbydere, der teknologileverandører, distributører og andre digitale tjenestetilbydere skal fritt kunne benytte hele verdensrepertoaret av musikk, film, litteratur, tv-serier etc, mot å betale vederlag til rettighetshaverne.

Til dette ønsker Norwaco å påpeke at opphavsmenn og nærstående rettighetshaveres enerett ikke bare er en økonomisk rett, men en rett til å si nei til en bestemt bruk man ikke ønsker. Dette er sågar selve kjernen i opphavsretten, nemlig retten til å bestemme selv hvor og hvordan ens verk og frembringelser skal tilgjengeliggjøres. Ved innføring av en internasjonal rettighetsbørs slik utvalget foreslår, der tjenestetilbydere bare skal kunne forsyne seg av rettigheter mot betaling, fratras den enkelte rettighetshaver i realiteten denne rådigheten over sine verk og frembringelser i hele det digitale markedet.

Norwaco er dessuten noe forundret over at de forenklete klareringsløsninger som tilbys i dag gjennom lovens bestemmelser om avtalelisens ikke er nevnt eller vurdert i utredningen. Avtalelisens er nettopp en løsning der lovgiver har forsøkt å balansere bruker- og rettighetshaverinteresser.

Eksempelvis kan digital-tv-distributører klarere rettigheter til samtidig og uendret videresending av et hundretalls tv-kanaler gjennom Norwaco. I medhold av avtalelisens får tv-distributørene rett til å bruke samtlige verk som inngår lovlig i tv-sendingen. For å klarere alle rettigheter i f. eks SVTs kanaler – herunder de rettigheter som innehas av SVT – trenger TV-distributører kun én

enkelt avtale med Norwaco. Distributørene holdes skadesløs for krav mot utenforstående rettighetshavere, og Norwaco tar hele ansvaret for fordeling av vederlag til rettighetshaverne. Vi støtter således ikke argumentet om at dette er så vanskelig at rettighetshaverne mer eller mindre fortjener at brukerne tar seg til rette og velger bort «mulighetene for lovlig klarering» slik utvalget hevder.

Rettighetshavernes påvirkningsmulighet i organisasjonene

Norwaco stiller spørsmål ved uttalelsen på s. 66 i utredningen der utvalget på generelt grunnlag fastslår at rettighetshaverne «ikke har tilstrekkelig mulighet til å påvirke beslutninger som tas av rettighetsorganisasjonene» uten at denne påstanden er verifisert eller understøttet av noen dokumentasjon.

I mangel av dokumentasjon på at Norwacos medlemmer har vært involvert i spørreundersøkelser eller lignende rundt dette, har vi behov for å påpeke at Norwaco fullt ut styres av våre medlemmer. Det er medlemmene som vedtar og inngår forvaltningskontrakt med Norwaco og som forhandler og inngår standardavtaler med brukere. Det er også medlemmene som beslutter hvordan innkrevd vederlag skal fordeles. Samtlige av våre 34 medlemsorganisasjoner har i prinsippet vetorett.

Oppsummering

Som nevnt innledningsvis jobber Kulturdepartementet for tiden med en helhetlig revisjon av åndsverkloven. Forhåpentlig vil det i løpet av en ikke altfor fjern fremtid bli sendt ut et lovforslag og som er enklere og mer oversiktlig enn dagens åndsverklov som har vært delrevidert og «klattet på» mange ganger siden den først ble vedtatt i 1961.

Norwaco har tillit til at Kulturdepartementet i et nytt lovforslag vil opprettholde balansen mellom rettighetshavernes økonomiske og ideelle interesser på den ene siden og allmenhetens behov for tilgang til og bruk av beskyttede verk og produksjoner på den annen side i et slikt nytt lovforslag, da denne balansen alltid har vært viktig i opphavsretten.

Med vennlig hilsen
for Norwaco

Ingelin Skaret
juridisk seniorrådgiver